

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 72 Ağustos 2020 & Volume: 13 Issue: 72 August 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

COVID-19 SOSYAL İZOLASYON DÖNEMİNDE MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN E- ÖĞRENMEYE HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: ÇAYCUMA MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

THE ANALYSIS ON E-LEARNING READINESS LEVELS OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS DURING COVID-19 SOCIAL ISOLATION PERIOD: A CASE STUDY ON ÇAYCUMA VOCATIONAL SCHOOL

Burcu TÜRKMEN*

Yasemin AŞCI**

Esra Uğur ZOR***

Öz

2020 yılının başlarında ortaya çıkan COVID-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve hala etkisini sürdürmektedir. Bilindiği üzere, bu etkinin başta sağlık sektöründen siyaset ve askeri alanlara, ticaretten ekonomik gelişmelere, turizmde eğitime pek çok alanda yoğun bir şekilde hissedildiği görülmektedir. Bu araştırma kapsamında, COVID-19 salgınının ardından tüm dünyada ve özellikle Türkiye’de uygulanması önemli bir ihtiyaç olan sosyal izolasyon döneminin eğitim alanındaki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sınırlılığını belirlemek amacıyla, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programında öğrenimine devam eden 1. ve 2. sınıf öğrencileriyle bir anket çalışması yapılmıştır. Yapılan anket daha önce geliştirilen bir ölçeğin sorularına bağlı kalınarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin COVID-19 sosyal izolasyon döneminde e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın literatür taraması özellikle teknoloji, uzaktan eğitim ve e-öğrenmeyle bağlantılı 21. yüzyıl öğrenme modelleri temel alınarak yürütülmüştür. Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket uygulaması yapılmıştır. Anket soruları 6 farklı yönden öğrencilerin e-öğrenmeye hazırbulunuşluklarını ölçmeyi hedeflemektedir. Bunlar, Bilgisayar Öz-Yeterliği, İnternet Öz-Yeterliği, Çevrimiçi İletişim Öz-Yeterliği, Kendi Kendine Öğrenme, Öğrenen Kontrolü ve E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon şeklinde sıralanmaktadır. Yürütülen anketten elde edilen veriler SPSS programında değerlendirilmiş ve sonuçları betimleyici analiz yöntemiyle aktarılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bahse konu başlıklar altında yer alan maddeleri genel olarak yüksek düzeyde sağladıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: E-öğrenme, E-öğrenmeye Hazırbulunuşluk, Mesleki Eğitim, Sosyal İzolasyon, COVID-19.

Abstract

The COVID-19 pandemic, emerged in the beginning of 2020, has influenced the whole world and still continues its impact. As it is known, it is seen that this effect is felt intensely in many fields, from health sector to the politics and military fields, from trade to economic developments, and from tourism to education. In this research, the effect of social isolation period, application of which is a fundamental need in education field all over the world, especially in Turkey has been analysed. In order to determine the limitation of the research, a survey study was carried out with 1st and 2nd grade students who continue their education in Zonguldak Bülent Ecevit University Çaycuma Vocational School Applied English and Translation Program. The questionnaire was conducted based on the questions of a previously developed scale. The aim of the study is to examine the levels of readiness of e-learning of vocational high school students during the COVID-19 social isolation period. The literature review of the research was carried out especially on the basis of 21st century learning models related to technology, distance education and e-learning. As a research method, a questionnaire

* Öğr. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokulu, Yabancı Diller ve Kùltürler Bölümü, ORCID: 0000-0001-5380-0480, burcuturkmen@beun.edu.tr

** Öğr. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokulu, Yabancı Diller ve Kùltürler Bölümü, ORCID: 0000-0002-2426-7338, yasemin.aydemir@beun.edu.tr

*** Bilişim Teknolojileri Öğretmeni; Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri ABD, Hayat Boyu Öğrenme Programı YL Öğrencisi, ORCID: 0000-0003-4338-0747, esrauguriskender@hotmail.com

was applied from quantitative research methods. The questionnaire aims to measure students' readiness to e-learning in 6 different ways. These are Computer Self-Efficacy, Internet Self-Efficacy, Online Communication Self-Efficacy, Self-Learning, Learner Control, and Motivation for E-learning. The data obtained from the questionnaire has been evaluated in the SPSS program and the results have been analysed by descriptive analysis method. As a result of the research, it is seen that the students provided the items under the mentioned topics at a high level in general.

Keywords: E-learning, E-learning Readiness, Vocational Education, Social Isolation, COVID-19.

GİRİŞ

Her an teknolojik gelişmelerle yenilenen günümüz küresel iş piyasasında gereksinim duyulan mesleki ve teknik bilgi ve beceriler ile donanımlı bireyler yetiştirebilmek amacıyla, neredeyse her ülkede mesleki eğitim ve öğretime önem verilmektedir. Bu doğrultuda bireyler belirli mesleklere ve iş yaşamına hazırlanarak, onlara çeşitli yeterlilikler ve deneyim kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla, birçok ülkede ortaöğretim ve yükseköğretimde mesleki ve teknik eğitim yürütülmektedir. Bu öğretim kademelerinde, vasıfsız iş gücünü ortadan kaldırma hedefiyle teknolojik çağın gereksinimlerini karşılayan kalifiye eleman yetiştirilmektedir. Dolayısıyla ülkenin ekonomisine de katkı sağlanmaktadır. Elbette bu katkı, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, iş birliği içinde çalışma becerisi gibi önemli becerilerin kazandırılıp, geliştirilmesi ile mümkün kılınabilmektedir. Bu açıdan, Türkiye'de nitelikli ve donanımlı işgücü sağlamada meslek liseleri, teknik liseler, meslek yüksekokulları ve teknik eğitim fakültelerine çağın gereksinimleri doğrultusunda eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürme konusunda önemli görevler düşmektedir.

Nitekim özellikle mesleki eğitimin gerçekleştirildiği meslek yüksekokullarında iş yaşamı ve endüstriyel alanlarda ihtiyaca yönelik mesleki teorik ve pratik bilgiler verilerek staj uygulaması ile öğrencilerin deneyim kazanmasına yardımcı olunmaktadır. Ayrıca, bu yükseköğretim kademelerinde 21. yüzyılın olmazsa olmaz teknik ve teknolojik altyapıları aracılığıyla çeşitli laboratuvarlarda öğrencilerin mesleki bilgi ve beceriler edinmesi ve mesleğe uyum sağlaması hususlarına da elbette önem verilmektedir. Bu bağlamda, hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri kapsamındaki bilgisayarlar ve internet kullanımı mesleki eğitim ve öğretime dâhil edilerek mesleki yeterlilikler kazandırılmakta ve otantik öğrenmeler sağlanabilmektedir. Nitekim milenyum çağının başından itibaren dijital olarak yetenekli olan ve bireysel öğrenmeyi gerçekleştirebilen birey anlamında kullanılan öğrenen sözcüğü, ancak bu bilgisayar destekli eğitim ve öğretim vasıtasıyla öğrenimi gerçekleştirilmiş günümüz becerilerine sahip bireyi tanımlamada kullanılabilir. Bu tanıma uygun olarak öğrenen, teknolojiyi kolaylıkla kullanan, zaman ve mekân sınırı olmaksızın her türden bilgiye ulaşabilen birey olarak öğrenme sürecine aktif şekilde katılmaktadır.

Bu özerk öğrenme eylemini desteklemek amacıyla öğreticiler yenilikçi öğrenme yaklaşımları ve modellerinden yararlanmaktadır. Öğrenmenin bilişsel ve aktif bir süreç olduğunun vurgulandığı yapılandırmacı öğrenme modeli doğrultusunda günümüzde yaygın olarak uygulanan uzaktan öğrenme ve e-öğrenme yöntemleri de meslek yüksekokullarında kullanılmaktadır. Böylece, öğrencinin etkin şekilde öğrenme sürecine katılması ve deneyim elde etmesi hedeflenmektedir. Bilginin ve verilerin işlenmesi, depolanması ve iletilmesinde dikkate değer düzeyde yeri olan dijital araçlardan biri olan bilgisayar ile uzaktan eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Nitekim günümüzde eğitim ve öğretim sadece öğretici ile sınırlı kalmamakta, dijital çağın gereği ile elektronik ortamda da yürütülmektedir. Böylece öğrencilerin interaktif ortamda derse katılımı sağlanmakta ve sanal ortamlar yoluyla zengin öğrenme ortamları ve araştırma yolları sunulmaktadır. Bu bağlamda, her an her yerde öğrenme kaynaklarına çevrimiçi olarak erişimi ifade eden e-öğrenme ile öğrenciler istediklerinden daha fazla bilgiye erişim sağlayabilmekte, yeni öğrenme ve araştırma becerileri edinebilmekte ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazanabilmektedir. Böylece fiziksel sınırların kalktığı bir ortamda ihtiyaç duydukları bilgilere ve öğretim malzemelerine kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu sayede, teknoloji çağının hızlı ve süreklilik gösteren gelişimine de ayak uydurabilmektedir.

Mevcut çalışmada, küresel yaşamdaki teknolojik gelişmeler doğrultusunda öne çıkan dijital öğretim araçlarından özellikle bilgisayar aracılığıyla öğrenme, başka bir deyişle e-öğrenme ele alınmıştır. Bu kapsamda 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı'nda öğrenim görmekte olan öğrencilerin bahar

yarıyılının başından itibaren giderek tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemi sürecinde e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda alanyazın araştırması aracılığıyla mesleki eğitim, öğrenme, öğrenme modelleri, e-öğrenme gibi ilgili hususlara yer verilerek çalışmanın arka planı oluşturulmuştur. Daha sonra nicel araştırma yönteminde yararlanılarak Yurdugül ve Demir (2017) tarafından geliştirilmiş olan e-öğrenme hazırbulunuşluk ölçeği aracılığıyla sağlanan veriler SPSS 20.0 veri analiz programı ile çözümlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

1. MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA EĞİTİM

Küresel dünyada bilim ve teknoloji alanlarındaki hızlı gelişmeler iş yaşamı ve endüstriyel çalışmalarda daha nitelikli ve donanımlı bireylerin var olmasını zorunlu hale getirmektedir. Kişilerin bu her an gelişen ve yenilenen alanlarda yer alma durumu ise mesleki eğitim ile mümkün olabilmektedir. Özellikle sanayileşmiş ülkelerin yatırım yaptığı mesleki eğitim “insanları belirli mesleklerde ya da daha genel anlamda işgücü piyasasında gerekli olan bilgi, teknik bilgi, beceri ve / veya yeterliliklerle donatmayı amaçlayan eğitim ve öğretimi” (Cedefob, 2017, 32) kapsamaktadır. Bu bilgi ve yeterlilikleri sağlama görevi, çeşitli düzeylerdeki okullarda gerçekleştirilmektedir. İş piyasasının gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan bu okullar, mesleki yeterliliğe sahip, nitelikli bireyler yetiştirme hedefiyle rekabetin her alanda yer aldığı küresel yaşamda dikkate değer katkılar sağlamaktadır.

Günümüzde ülkelerin çoğunda bireyleri iş yaşamına hazırlık amacıyla eğitimin farklı kademelerinde problem çözme, sanatkârlık ve pratik deneyim gibi (Yazıcı, Türkmen ve Aydemir, 2015, 1632) gereksinim duyulan becerileri kazandırma hedefiyle mesleki ve teknik eğitim verilmektedir. Bu bağlamda, mesleki eğitime verilen önemin dikkate değer düzeylerde olduğu Almanya, Avusturya ve İsviçre gibi ülkelerde kalifiye eleman gücünü karşılamak amacı ile başarı sağlayan çeşitli mesleki eğitim sistemleri aracılığıyla bireylerin meslek hayatına katkı sağlanmaktadır. Bununla birlikte, dünya genelinde daha çok ortaöğretim sonrası ve yükseköğretimde yürütüldüğü görülen mesleki eğitim ve bu amaçla hazırlanan öğretim programları iş piyasasında gereksinimleri karşılayan bireyler edinmeye yardımcı olmaktadır. Nitekim Agrawal (2013, 24)’ın belirttiği gibi “Küreselleşme ve teknik değişiklikler nedeniyle nitelikli bir işgücüne ihtiyaç vardır ve birçok ülke zaten vasıfsız bir iş gücünden kaynaklanan sorunlarla karşı karşıyadır.” Bu vasıfsız iş gücüne karşı koymak için de özellikle 9. eğitim düzeyinden sonra ve yükseköğretimde mesleki ve teknik eğitim ve öğretimin gerçekleştirildiği öğretim kurumları öne çıkmaktadır.

Ayrıca Türkiye’nin verimli bir ekonomiye sahip olabilmesi nitelikli iş gücü ile mümkün hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, kaliteli ve iyi planlanmış bir mesleki eğitim ve öğretim sayesinde bu gereksinim karşılanabilmektedir. Bu açıdan mesleki ve teknik eğitim, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine katkı sağlama konusunda hayati derecede önem taşımaktadır (Şahin ve Fındık, 2008, 65). Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerde özellikle mesleki eğitime verilen önemin çağın teknolojisi ile bütünleştirilmesi ile ekonomi daha güçlü düzeylere gelebilmektedir. Bu durum mesleğe yönelik eğitim ve öğretimde bazı hususları göz önünde bulundurarak mümkün kılınabilmektedir. Nitekim “Gelişmiş ülkeler, bireylere verilen mesleki ve teknik eğitimde bireylerin teknolojiyi anlayıp kullanabilecek temel becerilere, iletişim ve problem çözme becerilerine ve iş birliği içinde çalışabilecek disipline sahip olmasına önem vermektedirler” (Uçak ve Özerbaş, 2013, 244).

Ülkemizde bireylerin mesleğe yönelik nitelik ve becerilere sahip olmasını sağlamada ortaöğretim düzeyinde hem teorik hem de uygulamalı mesleki eğitim ve öğretimin yapıldığı 4 yıllık eğitim veren meslek liseleri, teknik liseler ve yükseköğretim düzeyinde 2 yıllık eğitim veren meslek yüksekokulları ve 4 yıllık eğitim veren mesleki ve teknik eğitim fakülteleri mevcuttur. Bu öğretim kurumlarında belli mesleklere yönelik yeterliliklere ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda, iş yaşamının ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak bu kurumlarda önem verilen husustur. Türkiye’nin gelişmişlik düzeyi hususunda azımsanmayacak düzeyde katkısı olan kalifiye ara elemanları yetiştirmede oldukça önemli yeri olan meslek yüksekokullarında çağın mesleki gereklilikleri doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Bu öğretim gerçekleştirilirken öğrenciler teorik ve pratik çalışmalar ve staj uygulaması ile mesleki bilgi edinebilmekte ve deneyim kazanabilmektedir.

Bu yükseköğretim kademesinde gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası hiç şüphesiz 21. yüzyılda önemli yeri olan elektronik ve dijital donanımlardır. Bu donanımların öğretim aracı olarak kullanımı öğrencilerin hedefledikleri meslekleri icra ederken de karşılaşılabilecekleri teknoloji çağının önemli teknik altyapıları durumundadır. Bu açıdan özellikle elektrik, bilişim, yabancı dil ile ilgili programlarda meslek yüksekokullarındaki teknik altyapının başlangıçta oluşturulması yeterli

olmamakla birlikte belirli zaman aralıkları ile çeşitli araç, donanım ve laboratuvarların güncellenmesi gerekmektedir (Ceylan ve Erbir, 2015, 104). Bu gerekliliği karşılama, meslek yüksekokullarındaki eğitimin daha kaliteli olması ve öğrencilerin mezun olduktan sonra hedefledikleri meslekleri daha uyumlu şekilde icra etmelerini sağlamada önem taşımaktadır. Ayrıca, yükseköğretimin bu kademesinde günümüzün hızlı gelişen iletişim ve bilgi teknolojisi kapsamında yer alan bilgisayarlar ve internet kullanımı da yaygın şekilde eğitim-öğretim sürecine dâhil edilerek (Dinç ve Aşkın, 2017, 16), hemen hemen her alanda kullanımı vazgeçilmez hale gelen öğrencileri mesleğe hazırlayan bu araçlar kullanılarak mesleki yeterlilikler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Böylece öğrenciler, mesleğe dayalı iki yıl süreyle eğitim-öğretim faaliyeti yürüten çeşitli bölümlerden mezun olunca ya da hayallerindeki dört yıl süreli fakülte bölümlerine geçince bilişsel ve deneysel hazırbulunuşluk sayesinde başarı elde edilebilmektedir.

2. 21. YÜZYILDA ÖĞRENME

Öğrenme, öğrenenin aktif ya da pasif katılımını gerektiren bilişsel yönü ağır basan bir faaliyettir. "Öğrenmek işi" (TDK, 2020) olarak tanımlanan bu kavram, davranıştaki deneyimi belirten bir işlev olarak görülmektedir (Houwever, Barnes-Holmes ve Moors, 2013, 4). Bu açıdan, bilgi ve öğrenme bireylerin gelecekteki gelişim durumu için önemli kaynaklar olarak ele alınmakta ve aynı hedefe götüren paralel izler olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte öğrenme, bir nesnenin yansıması değil, nefes almak gibi herkesin yaptığı bir şey (Rossum ve Hamer, 2010, 3) olarak ifade edilmektedir.

Tarihin birçok döneminde iki bin yılı aşkın süredir üzerinde pek çok araştırma yapılan öğrenme kavramı, Yunan filozoflar, Platon, Sokrates, Aristoteles, Descartes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau ve Kant'ın zamanından bu yana araştırma konusu haline gelmiştir. Çoğunlukla öğrenmenin nasıl gerçekleştiğine ve nasıl daha iyi düzeyde gerçekleştirilebileceğine dayanan bu çalışmalar eğitimin amacı, öğrenmeyi güdüleme ve çağdaş öğrenme şeklinde daha sonraki yüzyıllarda da birbirinin savını çürüten öğrenme yaklaşımlarıyla devam etmiştir. "İnsanların nasıl öğrendikleri hakkındaki 20. yy. tartışması büyük ölçüde davranışçıya karşı bilişsel psikolojiye odaklanmıştır" (Hammond, Austin, Orcutt and Rosso, 2001, 5). Günümüzde ise sınıf ortamındaki öğretmenler geçmişte ortaya atılmış farklı öğrenme teorilerinden hareketle öğrenme sürecini tasarlamakta ve öğretimi gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, deneyim ve düşüncenin fikir ve becerilerin geliştirilmesinde oynadığı rolü kabul eden (9), öğrenme teorisi ışığında bilişsel öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla çeşitli öğrenme ve öğretme yaklaşımlarından yararlanılmaktadır.

Hirschman ve Wood (2018, 20)'un da belirttiği gibi 21. Yüzyılda öğrenen terimi, milenyum çağının başında ortaya çıkan ve dijital olarak becerikli ve kendi kendine öğrenen belli bir kişiyi ifade etmektedir. Bu açıdan, öğrenen içinde bulunduğumuz çağın olmazsa olmaz becerileri olarak görülen dijital teknolojiye, dijital iletişime ve bilgiyi elde etme konusunda esnek yaklaşımlara sıkı sıkıya bağlı olan kişidir (20). Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi, günümüzde öğrenme ve öğrenen kavramları daha önceki yüzyıllardakine göre daha farklı anlamlar kazanmıştır. Nitekim hızla gelişen küresel dünyanın vazgeçilmez parçası olan dijital araçlar, öğrenme sürecini ve öğrenenin aktiflik durumunu yeni bir şekle dönüştürmüştür. Bu değişiklikler de kaçınılmaz şekilde yeni öğrenme yolları, yeni beceriler ve yeni yaklaşımlara gereksinimi artırmış ve bunları ortaya çıkarmıştır.

Dolayısıyla 21. Yüzyılda öğrenen son derece özerk ve teknolojiyi kolaylıkla kullanabilen, her türden bilgiye bu olanak sayesinde zaman ve mekân sınırı olmaksızın ulaşabilen bir birey durumundadır. Bununla birlikte, Rahman Bidita (2018, 5)'nın da belirttiği gibi, küresel yaşamda, teknoloji hayati rol üstlenmekte ve teknoloji aracılığıyla öğrenme uygulamaları teknoloji dünyasında önem kazanmaktadır. Bu açıdan teknoloji vasıtası ile öğretme ve öğrenme, bilgi edinme eyleminin daha bireyselleşmiş ve otantik şekilde yürütülmesine katkı sağlamaktadır. Böylece günümüzde öğrenme kavramı, küreselleşme bağlamında öğrenenin, çoğu zaman bir öğretmenin varlığına gereksinim duyulmadan, çoğunlukla dijital araçlar vasıtasıyla gerçekleştirilen özerk eylem anlamını taşımaktadır.

2.1. Öğrenme Modelleri

Geçmişten bugüne eğitim ve öğretim modelleri incelendiğinde, eskiye nazaran pek çok yenilikçi yaklaşımın ortaya çıktığı görülmektedir. Bir zamanlar insanlar ateş ve dumanla haberleşirken, şu an ellerindeki akıllı cep telefonlarıyla ve tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar gibi taşınabilir akıllı cihazlarla, internet ortamlarında kullanılan iletişim ağları sayesinde çeşitli yollarla haberleşebilmektedir. İletişim alanında kazanılan bu ivme elbette, teknolojinin sürekli gelişimiyle beraber insanlığa dair tüm alanlarda etkisini göstermiştir. Bu bağlamda, mevcut araştırma öğretim modelleri arasında teknoloji aracılığıyla öğrenme, uzaktan öğrenme ve e-öğrenme yöntemleriyle ilişkilendirilerek sınırlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında, yapılandırmacı öğretim modeli, üretken öğretim modeli, uzaktan eğitim, ağ toplumu ve öğrenme ve bağlantıcılık kuramları çerçevesinde ilişki kurulmuştur.

Yapılandırmacı model, nesnelci bilgi kuramlarında epistemolojik bir alternatifte dayalı öğrenme kuramlarına verilen addır. Böyle bir alternatifin ve genel olarak yapılandırmacılığın merkezinde, anlamın dünyada var olmaktan ziyade dünyaya dayatıldığı düşüncesi vardır. Hem nesnelcilik hem de yapılandırmacılık, deneyimlediğimiz gerçek bir dünya olduğu konusunda hemfikirdir. Bununla birlikte, nesnelciler bizim tarafımızdan keşfedilecek anlamın var olduğuna inanırken, yapılandırmacılar buna anlam yüklediğimize inanırlar fiziksel, sosyal ve zihinsel dünyalarla etkileşime girildiğinde anlamın zihinlerde inşa edildiği düşünülür (Duffy ve Jonassen, 1992). O halde yapılandırmacılığın, bilme ve öğrenme ile ilgili ortak varsayımları paylaşan bir dizi psikolojik teoriyi de ifade ettiğini söylemek mümkündür. Yapılandırmacı teorilerin pedagoji ve öğretim üzerinde etkileri olsa da ikisi de teori değildir. Yapılandırmacılar göre, nasıl öğrenilirse öğrenilsin, tüm öğrenme zihinsel yapıyı içerir. Tüm öğrenmenin, sürekli olarak değişen bilgi depolarını kapsamak için zihinsel yapıların yaratıldığı ve ayarlandığı zaman akıllarda gerçekleştiği iddia edilmektedir. Böylece, yapılandırmacılar göre, tüm öğrenme aktif bir süreçtir ve ders ister metinden edinilmiş olsun ister deneyim yoluyla keşfedilmiş olsun tüm bilgi bireye özgüdür (Swan, 2005, 2). Yapılandırmacılar göre, bu öğrenme nasıl ve nerede gerçekleşirse gerçekleşsin tüm öğrenme, deneyimle ve deneyim bağlamıyla yakından ilişkilidir (Bransford vd., 2000).

1974'te Wittrock üretken öğrenme modelini sunmuştur. Wittrock'un modeli birkaç önemli sürecin etkili bir şekilde bütünleştirilmesini kapsamaktadır. Bunlar (a) biliş, (b) ön bilgi, (c) transfer ve (d) insan öğreniminin bütünleşmesini içerir. Wittrock'un sunduğu model, eğitim psikologlarının öğrenmedeki düşünme ve anlama biçimini incelemiş ve etkilemiştir. Bununla birlikte, tarihsel bir perspektiften bakıldığında, bu modelin, başarı motivasyonu alanındaki araştırma ve teoriyi açıklamak için önemli yollarla ilişkili olduğu açıktır. Nitekim Wittrock'un modelinin ana bileşenleri incelendiğinde, günümüz akademik motivasyon teorilerinde merkezi bileşen haline gelen süreçler kolayca tanımlanabilir; bu teoriler artık araştırma, uygulama ve politikayı etkilemektedir (Anderman, 2010, 55).

Üretken Öğrenme Teorisi, öğretim tasarımcılarının derslerine dâhil edebilecekleri dört temel kavram içerir. Tasarımcıların dördünü de kullanmasına gerek yoktur; öğrenenin ihtiyaçlarına ve ilgili öğrenme materyallerine göre karar verebilirler. Bunlar, hatırlama, bütünleştirme, organizasyon ve ayrıntılandırma şeklinde sıralanır. Hatırlama, öğrenci uzun süreli bellekte saklanan bilgilere eriştiğinde gerçekleşir. Birincil hedef, öğrencileri zaten bildikleri gerçeklere ve bilgilere dayanan bir kavram edinmeye teşvik etmektir. Geri çağırma tekniklerine örnekler, öğrencinin bilgiyi tamamen kavrayana kadar bilgiyi tekrarlamasını veya gözden geçirmesini içerebilir. Bütünleştirme (entegrasyon), öğrencinin yeni bilgileri zaten sahip oldukları benzer bilgilerle bütünleştirmesini içerir. Amaç, bu bilgiyi öğrenenin daha sonra hatırlayabileceği ve daha sonra erişebileceği bir forma dönüştürmektir. Bütünleştirme aktivitesinin örnekleri, öğrencinin içeriği yorumlamasına veya bir kavramı açıklamak için benzerlikler yaratmasına neden olabilir. Organizasyon, hâlihazırda topladıkları bilgileri yeni kavramlara hatırlatmalarını sağlayacak şekilde bağlayan öğrencileri içerir. Organizasyon stratejilerine örnek olarak, listeler oluşturulabilir ve belirli öğelerin sıralanması veya bir kavramın ana noktalarının analizi gösterilebilir. Ayrıntılandırma ise, öğrenenden yeni kavramları daha önce yaratıcı yollarla topladıkları bilgilere bağlamalarını istemeyi içerir. Ayrıntılı tekniklere örnek olarak, yeni bilgilerin günlük işlerine veya bilgilerine nasıl uyduğunu hayal etmek gösterilebilir (www.getsynapse.com, erişim tarihi: 03.06.2020).

Uzaktan eğitim çok çeşitli amaçlar için kullanılır. Günümüzde, yeni teknolojiler sayesinde, verilerin işlenmesi, depolanması ve iletilmesinde hızlı gelişme ve sabit maliyet düşüşü sayesinde, dünya çapında birçok özel, kamu ve kâr amacı gütmeyen kuruluş, en temel eğitimden en yüksek dereceye kadar uzaktan eğitim sunmaktadır. Sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmanın bir gücü olarak uzaktan eğitim, günümüzde en hızlı büyüyen eğitim ve öğretim alanlarından biridir. Uzaktan eğitim misyonu, erişim, müfredat veya diğer yapı unsurları açısından açıklık ve esnekliğin daha büyük boyutlarını içerir. Uzaktan eğitim, genellikle bireysel bazda, sınıf gibi geleneksel bir eğitim ortamında fiziksel olarak bulunmayan ya da bulunamayan öğrencilere öğretimi sağlamak amacıyla öğretim yöntemleri ve teknolojilerine odaklanan bir eğitim alanıdır. Uzaktan eğitim, bilgi kaynağı ve öğrencilerin zamana ve mesafeye ya da her ikisine göre ayrıldığında öğrenmeye erişim sağlamak için bir süreç olarak tanımlanmıştır (Honeyman ve Miller, 1993, 68). Bugün, tüm "açık üniversiteler" uzaktan eğitim teknolojilerini dağıtım metodolojileri olarak kullanmaktadır ve bazıları 100.000'den fazla öğrencisi olan kurumları ifade etmek için kullanılan bir terim olan "mega üniversiteler" haline gelmiştir (Daniel, 1998, 15).

Modern yaşamın diğer tüm yönlerinde olduğu gibi, eğitimin kalkınma mücadelesine verdiği cevap, teknolojileri etkili kılmak için gerekli organizasyonel ve politika değişikliklerinin sağlanması koşuluyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını içerecektir. Bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimi eğitimde yeni yöntemlerin oluşturulmasına, yani öğretme ve öğrenmeye katkıda bulunmuştur. Bu iddiaya dayanarak, yeni bilgi öğretme ve edinme yolları artık uzay ve zamanla sınırlı değildir. Bilginin ne zaman, nerede ve nasıl dağıtılacağı konusunda büyük esneklik sağlayabilen birçok teknoloji vardır. Özellikle, teknoloji aracılı uzaktan eğitim giderek daha fazla kullanılmaktadır. Genel hatlarıyla, bu amaçla kullanılan teknolojiler, baskı, ses, bilgisayar (veri) ve video olmak üzere dört kategoriye ayrılabilir. Özellikle, World Wide Web'in genişlemesi, bilgilerin işlenmesi, depolanması ve iletilmesi maliyetindeki sürekli düşüşle birlikte, uzaktan öğrenmenin eğitimciler tarafından nasıl algılandığı ve nasıl tasarlandığı, sunulduğu ve yönetildiği konusunda önemli değişimlere katkıda bulunmuştur. Uzaktan eğitim, çeşitli teknolojik uygulamaların uygulanmasını içeren öğretim ve öğrenme olarak özetlenebilir. Bu terim, öğretimin tamamının ya da çoğunun öğrenenden zaman ve mekânda çıkarılan biri tarafından yürütüldüğü gerçeğini de yansıtır (Bušelić, 2012, 24).

Ağ toplumu ve öğrenmenin temelini oluşturan bağlantıcılık kuramının (connectivism) öğrenmenin kişisel bir etkinlik olmaktan çok toplumdaki süreklilik arz eden değişimleri benimseyen bir öğrenim modeli olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Bağlantıcılık kuramı, öğrenenlerin içinde bulunulan ve sürekli gelişme kaydeden teknolojik çağın gerekliliği olan öğrenme becerileri ve görevleri hakkında bilgilendirmektedir. Aralıksız olarak yeni bilgilere ulaşılan bu çağda, ulaşılan bilgilerin ne kadar önemli olduğu hakkında karar vermek oldukça zordur. Bağlantıcılık kuramı karar verme mekanizmasını oluşturan kaos, ağ, karmaşa ve öz-örgütlenmeden beslenmektedir. Bağlantıcılık kuramının ana prensipleri Siemens tarafından şu şekilde sıralanmıştır: a) öğrenme ve bilgi, fikirlerin çeşitliliğine dayanır, b) öğrenme, belirli bir alana ait düşümleri veya bilgi kaynaklarını birbirine bağlayan bir süreçtir, c) öğrenme, insan dışı cihazlarda (uygulamalarda veya ortamlarda) gerçekleşebilir, d) daha fazla öğrenme kapasitesi, şu anda bilinenden daha önemlidir, e) öğrenmenin sürekliliğini sağlamak için bağlantılar beslenmeli ve sürdürülmelidir, f) alanlar, fikirler ve kavramlar arasındaki bağlantıları görme yeteneği temel bir beceridir, g) tüm bağlantıcı öğrenme etkinliklerinin amacı doğru, güncel bilgidir, h) karar verme sürecinin kendisi bir öğrenme sürecidir, ı) ne öğrenileceğine karar vermek ve yeni bilginin anlamı, değişmekte olan gerçekliğin perspektifine göre değişebilmektedir, i) bugün doğru olan bir şey, yarın kararlarımızı etkileyen enformasyon ortamında yanlış olabilir (2019, 154, Siemens: 2005, 4; Türkmen, 2019: 154).

2.2. E-Öğrenme

İçinde bulunduğumuz çağın gerekleri doğrultusunda, eğitim bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla bambaşka bir boyut kazanmıştır. Bundan yıllar önce, kâğıt, kalem ve ders materyali olarak kullanılan ders kitapları ile eğitim ve öğretim faaliyetleri sürdürülürken, bugün ilkokullardan üniversitelere kadar tüm seviyelerde teknolojik donanımlı sınıflarda eğitim verilmesi söz konusu olmuştur. Eğitim ve öğretim alanında yürütülen pek çok proje teknoloji destekli eğitim odaklıdır. Bu gibi projeler aracılığıyla internet bağlantılı, projeksiyon cihazlı, bilgisayar, tablet vb. sınıf tefrişatlarının kullanımı amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, eğitim ve öğretimin sadece öğretmenler tarafından bilgi aktarımı yapmakla sınırlı kalmadığı, öğrencilerin de interaktif bir şekilde derse katılımının sağlandığı eğitim ortamlarına ulaşmak hedeflenmektedir. Okullarda verilen ve/veya verilmesi amaçlanan teknoloji odaklı eğitimin yanı sıra e-öğrenme adıyla bilinen elektronik-öğrenme gündeme gelmiştir.

Bugün bir ders için, öğretmenlerin öğrencileri için bir ders kitabı seçmenin ötesine geçmesi gerekmektedir. Artık öğretmenler düzenli olarak yeni kaynakları değerlendirmelidirler. Öğrenmede en iyi uygulamayı teşvik etmek için yeni kaynakları araştırmak, seçmek, değerlendirmek, planlamak, uygulamak ve yönetmek gereklidir. E-öğrenme, her şeyden önce bir öğrenme perspektifinden araştırılmalıdır. Bu nedenle, e-öğrenme teknolojisinin araştırılması, temel olarak, bir eğitim deneyimini destekleyebilecek, yaratabilecek ve sunabilecek bilgi ve iletişim teknolojisinin en gelişmiş özelliklerinin incelenmesiyle mümkün olacaktır. E-öğrenme hem eğitimci hem de öğrenciye öğretim ve öğrenim deneyimlerinin yanında, bilginin araştırılmasını ve uygulanmasını destekleyen sanal ortamlar yoluyla zenginleştirmeleri için yeni fırsatlar sunar. E-öğrenmenin artıları ve eksileri hakkındaki tartışmalar genellikle yüz yüze eğitimde algılanan eksikliklere odaklanmaktadır. Öğrenciler, kendileri için bir tür öğrenme deneyimine sahip olmak yerine, mümkün olduğunca çok seçeneğe sahip olmalıdırlar. Bu alana sağlam bir temel sağlayan ve aynı

zamanda çok yönlü ve çok odaklı bilgi oluşumunda yer alan bazı süreçleri de yenileyen e-öğrenmeye ihtiyaç artmaktadır (Holmes ve Gardner, 2006, 10).

Avrupa E-öğrenme Eylem Planı tanımıyla, kaynaklara ve hizmetlere, uzaktan değiş tokuşlara ve iş birliklerine erişimi kolaylaştırarak öğrenme kalitesini artırmak için yeni multimedya teknolojileri ve internet kullanımını şeklinde bir karşılık görülmektedir (COM, 2001, 2). Burada e-öğrenmenin elektronik teknolojilerden, eğitim hizmetleri ve kaynakları için araçlar ve iş birliği ve iletişim için kanallar oluşturduğundan bahsedilmektedir. Kapsamlı bir şekilde özetlenecek olursa e-öğrenme, "her yerde ve her zaman öğrenme kaynaklarına çevrimiçi erişim" şeklinde tanımlanabilmektedir. Toplumların tüm vatandaşlar için eğitime ve bilgiye erişimini artırmak amacıyla, yeni gelişmelere açık oldukları gözlemlenmektedir. E-öğrenme aracılığıyla hazırlanan eğitim sistemlerinin avantajları şu şekilde sıralanabilir:

- her zamankinden daha fazla bilgiye erişim;
- yirmi birinci yüzyıl için yeni öğrenme becerileri edinme;
- e-öğrenme yoluyla öğrenme fırsatlarını en üst düzeye çıkarmak;
- yaşam boyu öğrenenler topluluğunun ortaya çıkışı;
- internet üretiminin çıkarlarının ve ihtiyaçlarının tanınması,
- küreselleşmenin kültürel çeşitlilik üzerindeki etkileri;
- e-öğrenme yoluyla eğitime daha fazla dahil olma;
- zaman ve yer sınırlamalarının kaldırılması (Holmes ve Gardner, 2006, 51-52).

Bilgiye erişim üzerindeki fiziksel sınırlamalar kaldırıldıkça, öğrenenler tarafından seçilen yerlerde ve ihtiyaçlarına uygun bir zamanda öğrenim gerçekleşmektedir. E-öğrenmenin faydaları sadece bugünün öğrencileri için değil, gelecek nesiller üzerinde de olumlu bir etki yaratacaktır. Bu bağlamda, Hanson'un Rosenberg'den aktardığına göre çevrimiçi eğitimde yapı değişebilir, ancak öğrenenlerin ihtiyaçları ve öğrenme durumu her zaman profesyonel bir şekilde karşılanmalıdır. Tüm şirketler dijital yollarla eğitim vermeye hazır değildir. Bir kültürün bilgiyi kapsamlı bir şekilde paylaşmaya hazır olması ve bilgiye açık olması, sağlam bir altyapı geliştirmeye hazır olması ve eğitimcilerin öğrenenleri tasarlamaya hazır olması, artan ihtiyaçların sürekliliğine odaklanmış bir müfredat oluşturma yolunda fayda sağlamaktadır. Rosenberg, bilgi yönetimini e-öğrenme için bir kültür yaratmada anahtar olarak tanımlar. E-öğrenme ve bilgi yönetimi eğitimden ayrı süreçlerdir. Etkili bir bilgi yönetim sistemi sadece bilgi paylaşımı için bir araç sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bir öğrenen topluluğu oluşturur. Öğrenmenin kişilerin hayatlarının doğal bir parçası olarak algılandığı ve kullanıldığı yerlerde bir öğrenme kültürü oluşturmaktan bahsedilebilir. Başarılı bir strateji, e-öğrenme ve teknolojiye yönelik alıcı bir kültür geliştirmeyi, kilit oyuncularını araca almayı, değerini bildirmeyi ve değişime yol açmayı kapsar (Hanson, 2003, 80).

Yapılandırmacı, üretken öğrenme, uzaktan öğrenme ve bağlantıcılık kuramlarının ortak özellikleri değerlendirildiğinde, teknoloji çağının gereklerine ayak uyduran, hızlı ve süreklilik arz eden bir gelişimine odaklandığı bir gerçektir. Son yıllarda pek çok kamu ve özel eğitim kurumunun kullandığı elektronik öğrenme sistemleri ve uzaktan eğitim sistemlerinin, özellikle 2020 yılı başlarında tüm dünyaya yayılan COVID-19 salgını sürecinde daha da etkin bir şekilde kullanılmaya başlandığı gözlemlenmektedir. Daha önce örgün eğitim, yüz yüze eğitim veren anaokullarından üniversitelere kadar her düzeyde eğitim kurumu salgın sürecinde, vatandaşların ve öğrencilerin sağlığını düşündükleri için uzaktan eğitim yapma kararı almışlardır. Bu süreçte, yazılı, sesli ve görsel işitsel malzemelerden oluşan ders materyalleri dijital ortamlara aktarılmış ve canlı yayın programlarıyla internet ağ sistemleri üzerinden dersler ve sınavlar yapılmaya başlanmıştır. Aslında daha önce müstakil olarak belirli dersler teknolojik ve dijital ortamlar ve malzemeler aracılığıyla sürdürülürken, hızlı bir şekilde tüm eğitim sistemi dönüşüme uğramıştır. Elbette birçok alanda olduğu gibi, eğitim alanında ve araştırmalarında da teknolojik dönüşüm çağının yaşanması esnasında hem öğrenciler hem de ders verenler birtakım zorluklarla karşılaşmışlardır. Bu zorluklar aşarak dezavantajlı durumlar da avantaja dönüştürülmeye çalışılmıştır. Tüm dünyanın etkilendiği bu salgın döneminde eğitim sektörünün ayakta kalması ve bu dönüşüme ayak uydurmasının Türkiye'nin başarısı olarak kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmada örneklem olarak Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu'nda 2019-2020 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik Programı birinci ve ikinci sınıf öğrencileri ele alınmış ve sonuç tüm evrene genellenmiştir. Bu çalışma, var

olan bir durumu ortaya koymayı hedeflediğinden tarama modellerinden ilişkiyel tarama modelinin kullanıldığı nicel bir araştırmadır. Geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlara tarama modeli denir (Karasar, 2006, 79). Araştırmada yer alan ölçekle elde edilen veriler betimleyici analiz ile değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırma Grubu

Çalışmanın örneklemini, 2019-2020 öğretim yılında ZBEUN ÇMYO'da bulunan Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik Programı'nda öğrenim görmekte olan 174 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme çeşitlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 107) kullanılmış, veriler gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Örneklem büyüklüğü ölçekte var olan madde sayısının minimum beş katı bir kitleye ulaşılması esas alınarak belirlenmiştir (Tavşancıl, 2006, 152).

3.2. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Verilerin toplanmasında internete erişim sağlanan cihaz türü ve cinsiyeti belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel Bilgi formu ile e-öğrenme düzeylerinin belirlenmesi için Yurduğül ve Demir (2016) tarafından geliştirilen "Üniversite öğrencilerinin E-öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeği" birlikte kullanılmıştır. Ölçek 6 faktör ve toplamda 33 maddeden oluşmaktadır. Kullanılan bu veri toplama aracı "Bana Hiç Uygun Değil" (1) ile "Bana Tamamen Uygun" (7) arasında değişecek şekilde 7'li likert derecelendirmeye sahiptir. Veri toplama araçlarına nihai şekli verildikten sonra *Google Formlar* adlı elektronik ortamda öğrencilere sunulmuştur. Anket katılımı, gönüllülük esasına dayalı bir şekilde tamamlanmıştır. Elde edilen veriler tablo ile çalışmaya aktarılmış ve yorumları Tartışma, Sonuç ve Öneriler başlığı altında değerlendirilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmada kullanılan verilerin analizlere uygunluğunun belirlenmesi ve normal dağılıma uygunluğunun tespiti için SPSS 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde ve korelasyon değerleri göz önüne alınmıştır. Test sonuçları %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmada verilerin toplanmasında kullanılan üniversite öğrencilerinin e öğrenmeye hazır bulunuşluğu ölçeğinin güvenilirlik tespiti soru formundaki 33 maddelik bir kısmın güvenilirlik analizine tabi tutulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği tüm özellikler çerçevesinde bakıldığında %80 üzeri sonuç vermektedir. Araştırmanın kabul görmesi için güvenilirlik sonuçlarının %60'ın üzerinde olması gerekmektedir (Nakip, 2003, 236). Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0,97 bulunması araştırmanın da güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Cronbach's Alpha=0,97).

Araştırmaya katılan öğrencilerin en önemli iki faktör olan cinsiyet ve internete bağlanılan cihaz türünün istatistikî bilgilere göre dağılımları aşağıda sunulmuştur. Katılımcı öğrencilerin %75'ini oluşturan 130 kişi kadın, %25'ini oluşturan 44 kişi erkektir. Katılımcıların %85'ini oluşturan 148 kişi internet bağlantısını akıllı cep telefonlarından sağladığını belirtirken, %15'ini oluşturan 26 kişi ise dizüstü ve masaüstü kişisel bilgisayarlarından sağladığını belirtmektedir. Bu sorudan elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun internet bağlantısına erişmek için kişisel bilgisayarlar yerine akıllı cep telefonlarını tercih ettiği görülmektedir. Bunun öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak, satın alma gücü ile paralel bir şekilde farklı bir araştırmada analiz edilmesi de mümkündür.

Öğrencilerin e-öğrenme düzeylerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. COVID-19 sürecinde öğrencilerin e-öğrenme düzeyleri incelendiğinde 7 üzerinden en yüksek ortalamanın "İhtiyaç duyduğum uygulama yazılımlarını (editör, tasarım vb) rahatlıkla kullanabilirim." ifadesini içeren 5. maddeye (X=5,75) ait olduğu görülmektedir. 7. maddede yer alan "Arama motorlarını (Google, Yandex v.b.) rahatlıkla kullanabilirim." ifadesi için öğrencilerin %60,9'u "Bana tamamen uygun" seçeneğini işaretlediği anlaşılmaktadır. Bu maddeden sonraki en yüksek ortalamanın 6. maddeye (X=5,59) ait olduğu görülmektedir. "Web tarayıcılarını (Internet Explorer, Google Chrome v.b.) rahatlıkla kullanabilirim." ifadesine araştırmaya katılan öğrencilerin %51,7'si "Bana tamamen uygun" şeklinde cevap vermiştir. Verilen cevaplara göre ortalaması en düşük maddelerin ise 29. madde ve 30. madde (X=3,43) olduğu görülmektedir.

Bu maddeler “Dersleri internet ortamında öğrenmek, öğrenme için etkili bir yoldur.” ve “Dersleri internet ortamında öğrenmenin zevkli olacağını düşünüyorum.” ifadelerini içermektedir ve araştırmaya katılan öğrencilerin %19 ve %18,4’ü “Bana tamamen uygun” seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %82,8’nin elektronik ortama ayak uydurma eğiliminde olduğu ve e-öğrenme düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin COVID-19 sürecinde e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesine ilişkin analiz sonuçları

Madde	\bar{x}	SS	N
1. Windows işletim sistemlerini rahatlıkla kullanabilirim.	4,79	2,035	174
2. Elektronik bir dosyanın içeriğini (ses, müzik, metin vs.) bilgisayarda görüntüleyebilirim.	4,89	2,178	174
3. Bilgisayar kullanırken karşılaştığım sorunları çözebilirim.	4,49	2,087	174
4. Ofis programlarını (word, excel, power point, outlook v.b.) rahatlıkla kullanabilirim.	4,84	2,090	174
5. İhtiyaç duyduğum uygulama yazılımlarını (editör, tasarım v.b.) rahatlıkla kullanabilirim.	4,25	1,998	174
6. Web tarayıcılarını (İnternet Explorer, Google Chrome v.b.) rahatlıkla kullanabilirim.	5,59	1,905	174
7. Arama motorlarını (Google, Yandex v.b.) rahatlıkla kullanabilirim.	5,75	1,915	174
8. İnternetteki bir dosyayı kendi bilgisayarına indirebilirim.	5,45	2,119	174
9. İnternette aradığım bilgiye rahatlıkla ulaşabilirim.	5,54	1,949	174
10. İnsanlarla etkili iletişim kurmak için internet araçlarını (e-posta, tartışma ortamları, skype vb.) rahatlıkla kullanabilirim.	5,45	1,978	174
11. İnternetteki tartışma ortamlarında rahatlıkla soru sorabilirim.	4,79	2,113	174
12. Yazılı iletişimde kendimi rahatlıkla ifade edebilirim (duygular, espri vb.).	5,14	2,024	174
13. Cevap aradığım konularda internet araçlarını (tartışma siteleri, sosyal ağlar, e-posta vb.) kullanarak yardım isteyebilirim.	5,04	1,966	174
14. İnternet ortamlarında (Skype, Google hangout, Google talk v.b.) rahatlıkla sesli ya da görüntülü iletişim kurabilirim.	4,97	2,111	174
15. Öğrenme eksikliklerimi belirlerim.	4,94	2,000	174
16. Öğrenme hedeflerimi kendim oluştururum.	5,13	1,930	174
17. Öğrenirken çalışma planımı kendim yaparım.	5,21	2,032	174
18. Öğrenirken kendi çalışma planımı eksiksiz bir şekilde uygularım.	4,70	1,942	174
19. Mevcut ders çalışma planımı yeni koşullara göre düzenlerim.	4,91	1,986	174
20. Öğrenme sürecinde uygun kaynak ve araçları kendim belirlerim.	5,18	1,939	174
21. Kendi öğrenmemden sorumlu olduğuma inanırım.	5,21	2,010	174
22. Öğrenmemi gerçekleştirene kadar öğrenme isteğimi yüksek tutarım.	5,03	1,953	174
23. İnternet ortamında bir konuyu öğrenirken öğrenme sürecimi kendim yönlendiririm.	5,12	1,969	174
24. İnternet ortamındaki öğrenme materyallerinden hangisi üzerine ne kadar yoğunlaşacağıma kendim karar veririm.	5,24	1,959	174
25. İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine ne zaman çalışacağıma kendim karar veririm.	5,38	1,949	174
26. İnternet ortamındaki öğrenme materyallerine hangi sırada çalışacağıma kendim karar veririm.	5,29	1,959	174
27. Dersleri internet ortamında öğrenmeye istekliyim.	3,58	2,324	174
28. Dersleri internet ortamında öğrenmeye ilgi duyuyorum.	3,52	2,338	174
29. Dersleri internet ortamında öğrenmek, öğrenme için etkili bir yoldur.	3,43	2,251	174
30. Dersleri internet ortamında öğrenmenin zevkli olacağını düşünüyorum.	3,43	2,292	174
31. Dersleri internet ortamında öğrenme konusunda kendime güvenirim.	3,75	2,317	174
32. Dersleri internet ortamında işlerken düşüncelerimi diğerleri ile paylaşmayı severim.	3,68	2,326	174
33. Dersleri internet ortamında işlerken hatalarımdan ders alırım.	3,95	2,404	174

\bar{x} : Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, N: Örneklem düzeyi

Ayrıca tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin genel olarak, e-öğrenmeye yönelik teknolojiye uyumluluk, sosyal medyayı interaktif kullanma açısından olumlu yönde sonuç verdiği görülmektedir. E-öğrenme ortamında kullanılan araç gereçler ve bu içeriklere yönelik etkileşim ve değerlendirme süreçlerinden memnuniyet algılarının yüksek olduğu benzer sonuçları olan çalışmalarda da görülmektedir (Muilenburg ve Berge, 2005; Klein, Noe Wang, 2006). Bununla birlikte, mevcut çalışmanın analiz sonuçları incelendiğinde internet ortamında derse ilişkin 27. madde ile 33. madde aralığında ortalamaların giderek düştüğü anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin kendilerini dersleri internet ortamında öğrenme

konusunda yetersiz gördükleri, kendilerine öğrenme konusunda güvenmedikleri ve düşüncelerini paylaşamamaları durumlarından dolayı memnun kalmadıklarını göstermektedir. Bu noktada, COVID-19 pandemi süresince, öğrencilerin mesleki becerilerinin yetersiz kalabileceği ve uygulama anlamında sorunlar yaşanabileceğini gözler önüne sermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada Yurdugül ve Demir (2017) tarafından geliştirilen e-öğrenme düzeyi ölçeği ile öğrencilerin elektronik öğrenme düzeyleri ölçülmüştür. Ardından, elde edilen sonucun öğrencilerin cinsiyeti ve kullanılan cihaz türüne göre farklılık gösterme durumu araştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yüz yüze eğitime ara verilen COVID-19 pandemi döneminde e-öğrenme davranışlarını gösterme düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu görülmüştür. Mevcut araştırma kapsamında yürütülen anket neticesinde elde edilen veriler ilgili ölçeğin altında yer alan, Bilgisayar Öz-Yeterliği, İnternet Öz-Yeterliği, Çevrimiçi İletişim Öz-Yeterliği, Kendi Kendine Öğrenme, Öğrenen Kontrolü, E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon başlıkları doğrultusunda betimleyici analiz aracılığıyla aktarılmıştır. Öğrencilere yöneltilen soruları 1-7 arasında puanlama yöntemiyle yanıtlamaları istenmiştir. 1 en düşük yanıt, 7 ise en yüksek yanıttır. Kullanılan ölçeğin ilk beş sorusunu oluşturan Bilgisayar Öz-Yeterliği kapsamında, öğrencilerden alınan yanıtlar ortalama 4,65 görünmektedir. Bu veriye göre, ortalamanın üzerinde bir puanlamayla Windows işletim sistemlerini rahat kullanabildikleri, elektronik bir dosya içeriğini bilgisayarda görüntüleyebildiklerini, bilgisayar kullanırken karşılaştıkları sorunları rahatlıkla çözebildiklerini, ofis programlarını rahat kullanabildiklerini, ihtiyaç duyulan uygulamaların yazılımlarını rahatlıkla kullanabildiklerini söylemek yanlış olmayacaktır. 2. soru grubunu oluşturan (6-9) İnternet Öz-Yeterliği sorularına alınan yanıtların ortalaması ise 5,58'dir. Bu ortalama yapılan anket uygulamasında alınan yanıtlar arasında en yüksek cevaplardandır. Bu bağlamda, öğrencilerin web tarayıcılarını, arama motorlarını rahatlıkla kullanabildiği, internetteki bir dosyayı kendi bilgisayarına rahatlıkla indirebildiği ve internette aradığı bir bilgiye rahatlıkla ulaşabildiğini desteklemektedir.

Araştırmanın 3. soru grubu olan (10-14) Çevrimiçi İletişim Öz-Yeterliği sorularına alınan yanıtların ortalaması 5,07'dir. Bu ortalama da 2. soru grubuna alınan yanıtlar gibi ortalamanın üzerindedir. Alınan yanıtlar doğrultusunda, öğrencilerin etkili iletişim kurabilmek için internet araçlarını rahatlıkla kullanabildikleri, internetteki tartışma ortamlarında rahatlıkla soru sorabildikleri, yazılı iletişimde rahatlıkla kendilerini ifade edebildikleri, cevap aranan konularda internet araçlarını kullanarak yardım isteyebildikleri, internet ortamlarında rahatlıkla sesli ya da görüntülü iletişim kurabildikleri görülmektedir. 4. soru grubu olan (15-22) Kendi Kendine Öğrenme sorularına alınan yanıtların ortalaması 5,03 olarak görülmektedir. 4. grupta yer alan sorular 2 ve 3. gruplardaki sorulara alınan yanıtlarla doğru orantılı olarak olumlu yöndedir. Öğrenciler, öğrenme eksiklerini belirleme, öğrenme hedeflerini belirleme, öğrenirken kendi çalışma planlarını yapma, mevcut çalışma planını yeni koşullara göre düzenleme, öğrenme sürecinde uygun kaynak ve araçları belirleme, kendi öğrenmelerinden sorumlu olma, öğrenmeyi gerçekleştirene kadar öğrenme isteğini yüksek tutma gibi konularda kendilerini yeterli gördüklerini belirtmişlerdir denebilir. Bu bağlamda, öğrencilerin kendi kendine öğrenme konusunda da yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın 5. grubunda yer alan (23-26) Öğrenen Kontrolü sorularına alınan yanıtların ortalaması 4,26 olarak görülmektedir. Bu grupta öğrencilerin internet ortamında bir konuyu öğrenirken öğrenme sürecini kendilerinin yönlendirdiği, öğrenme materyallerinden hangisi üzerine ne kadar yoğunlaşacaklarına kendilerinin karar verdikleri, öğrenme materyallerine ne zaman ve hangi sırada çalışacaklarına kendilerinin karar verdikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Bu soruların yanıt ortalamasının da yine ortalama üzerinde olduğu ve yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırmanın son soru grubunda (27-33) yer alan sorular E-öğrenmeye Yönelik Motivasyon sorularına alınan yanıtların ortalaması ise 3,62 olarak görülmektedir. 6. grupta alınan yanıtlar öğrencilerin e-öğrenme motivasyonlarıyla ilgilidir. Sorular, dersleri internet ortamında öğrenmeye istekli olmak, internet ortamında öğrenmeye ilgi duymak, internet ortamında öğrenmek için etkili bir yol olması, zevkli olmasının yanında dersleri internet ortamında öğrenme konusunda kendine güven duyma, düşüncelerini diğer kişilerle paylaşmayı sevme ve dersler işlenirken hatalarından ders alabilmeyi kapsamaktadır. Bu soruya alınan yanıtlar diğerlerine göre şaşırtıcı derecede düşük bulunmuştur.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, anketteki ilk 5 gruptaki sorulara öğrencilerin ortalamanın üzerinde puan verdiği ve son grup soruları için düşük puan verdikleri görülmektedir. Bilgisayar öz-yeterliği, internet öz-yeterliği, çevrimiçi iletişim öz-yeterliği, kendi kendine öğrenme ve öğrenen kontrolünde istekli ve memnun oldukları gözlemlenirken, e-öğrenmeye yönelik motivasyonlarının çok düşük olmamakla beraber düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedeni, meslek yüksekokulu

öğrencilerinin, tüm dünyada 2020 yılı başından bugüne yaşanan COVID-19 salgını dolayısıyla örgün eğitim alırken birden uzaktan eğitime adapte olmak durumunda kalmaları olarak yorumlanabilir. Öğrencilerin mevcut öğretim planları incelendiğinde, Türkiye'deki pek çok üniversitede olduğu gibi uzun zamandır sadece Türk Dili, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi ve Yabancı Dil derslerini uzaktan eğitimle aldıkları görülmektedir. Dünya çapında yaşanan salgın dolayısıyla alt yapısı hazır olan ve olmayan tüm eğitim kurumları gibi üniversiteler de tüm derslerini uzaktan eğitimle yürütmeyi başardılar. Öğrencilerin birden alışık oldukları yüz yüze eğitime ara vermelerinin gerekmesi ve tüm derslerini ve eğitim faaliyetlerini internet üzerinden almaları elbette ilk başta onlar için zorluk yaşatmış olabilir. Bu bağlamda, araştırmada yer alan son soru grubundaki cevaplarının düzeyi düşük olmuştur. Sonuç olarak, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin COVID-19 pandemi döneminde e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin genel olarak yüksek ve yeterli olduğu yorumu yapılabilir.

Mevcut araştırmada, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyleri hususunda ileride yapılabilecek çalışmalar arasında, meslek yüksekokulları ve fakülteler kıyaslanması önerilmektedir. Bu sayede 2 yıllık ve 4 yıllık eğitim alan öğrencilerin eğitim süreleri de göz önünde bulundurulabilir. Yine aynı çalışmada ya da diğer bir araştırmada öğrencilerin ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim, e-öğrenme hakkındaki düşünceleri, bu eğitim dönemlerinin kendileri açısından oluşan avantaj ve dezavantajlarını değerlendirebilecekleri gerek anket gerekse mülakat yöntemlerinin kullanılmasıyla, betimleyici analiz metoduna dayanarak veri elde edilmesi de mümkündür.

KAYNAKÇA

- Agrawal, Tusbar (2013). Vocational Education and Training Programs (VET): An Asian Perspective. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 14 (1), 15-26.
- Anderman, Eric M. (2010). Reflections On Wittrock's Generative Model Of Learning: A Motivation Perspective. *Routledge: Educational Psychologist*, 45(1), 55-60.
- Aşkın, Aysin ve Dinç, Ayten (2017). Vocational Students' Attitudes Towards the Use of Computers and Internet: Example of Biga Vocational School. *Researcher: Social Science Studies*, 5(9), 16-29.
- Bransford, John D., Brown, Ann L. and Cocking, Rodney R. (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, And School*. Washington, DC: National Academy Press.
- Buselić, Marija (2012). Distance Learning-Concepts and Contributions, Prethodno priopćenje. *Oeconomica Jadertina 1/2012*, 23-34.
- Cedefob (2017). The Changing Nature and Role of Vocational Education and Training in Europe. Volume 1. *Conceptions of Vocational Education and Training and Analytical Framework*. Luxembourg: Publications Office.
- Ceylan, Hüseyin ve Erbir, Muhammed Ali (2015). Meslek Yüksekokullarında Kalite: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Mayıs, 99-106.
- COM (2001). The eLearning Action Plan: Designing Tomorrow's Education, Commission of the European Communities, 172 final, http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2001/com_2001_0172en01.pdf.
- Daniel, John S. (1998). *Mega-Universities and Knowledge Media: Technology Strategies for Higher Education*. London, UK: Kogan Page Limited.
- Duffy, Thomas M. and Jonassen, David H. (1992). *Constructivism and The Technology Of Instruction: A Conversation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Generative Learning*: <https://getsynapse.com/blog/what-is-generative-learning/>, Erişim Tarihi: 03.06.2020.
- Hammond, Linda-Darling, Austin, Kim, Orcutt, Suzanne ve Rosso, Jim (2001). *How People Learn: Introduction to Learning Theories*. (A Telecourse for Teacher Education and Professional Development). Stanford University, California.
- Hanson, Diane J. (2003). Book review: E-Learning: Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age (Author: M. Rosenberg). *Educational Technology and Society*, 6(3), 80-81.
- Hirschman, Kate ve Wood, Bronwyn Elisabeth (2018). 21st Century Learners: Changing Conceptions of Knowledge, Learning and the Child. *New Zealand Annual Review of Education*, 23, 20-35.
- Holmes, Bryn; Gardner, John. (2006). *E-learning Concepts and Practice*. London, Thousand Oaks ve New Delhi: Sage Publications.
- Honeyman, Mark; Miller, Greg. (1993). Agriculture Distance Education: A Valid Alternative for Higher Education? Proceedings of the 20th Annual National Agricultural Education Research Meeting (67-73).
- Houwer, Jan De, Barnes-Holmes, Dermot ve Moors, Agnes (2013). What is learning? On the Nature and Merits of a Functional Definition of Learning. *Psychonomic Bulletin and Review*, 20(4), 1-28.
- Karasar, Niyazi. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (16. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Klein, Howard J., Noe, Raymond A.; Wang, Chongwei (2006). Motivation to Learn and Course Outcomes: The Impact of Delivery Mode, Learning Goal Orientation, and Perceived Barriers and Enablers. *Personnel Psychology*, 59, 665-703.
- Nakip, Mahir (2003). *Pazarlama Araştırması, Teknikler ve (SPSS destekli) Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Muilenburg, Lin. Y.; Berge, Zane L. (2005). Student Barriers to Online Learning: A factor analytic study. *Distance Education*, 26(1), 29-48.
- Rahman Bidita, Latifa (2018). Learning in the 21st Century: Theory and Innovative Practice. 1-10.
- Rossum, Erik Jan van ve Hamer, Rebecca (2010). *The Meaning of Learning and Knowing*. Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- Siemens, George. (2005). *Connectivism: A Learning Theory For The Digital Age*. <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>.
- Swan, Karen (2005). A Constructivist Model For Thinking About Learning Online. In J. Bourne; J. C. Moore (Eds), *Elements Of Quality Online Education: Engaging Communities*. Needham, MA: Sloan-C.
- Şahin, İsmail ve Fındık, Tayfun (2008). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 65-86.
- Tavşancıl, Ezel (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Türkmen, Burcu (2019). *Çeviri Eğitiminde Teknoloji ve Dijital Medya Edinci*. Ankara: Gece Akademisi.
- Uçar, Canan ve Özerbaş, Mehmet Arif (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Yazıcı, Hikmet; Türkmen, Burcu; Aydemir, Yasemin (2015). Dünyada ve Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Önemi. *4th International Vocational Schools Symposium - 2015*, Yalova Üniversitesi, Yalova, Türkiye.
- Yıldırım, Ali; Şimşek, Hasan. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdugül, Halil ve Demir, Ömer (2017). Öğretmen Yetiştiren Lisans Programlarındaki Öğretmen Adaylarının E-öğrenmeye Hazırbulunuşluklarının İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 1-20.